

## A közszolgáltatással járó ellentételezés formájában nyújtott állami támogatásról szóló közösségi keretszabály

(2005/C 297/04)

### 1. CÉL ÉS ALKALMAZÁSI KÖR

1. Az Európai Közösségek Bíróságának ítélkezési gyakorlatából következően <sup>(1)</sup> a közszolgáltatással járó ellentételezés – bizonyos feltételek teljesítése esetén – nem számít az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak. Amennyiben azonban a közszolgáltatással járó ellentételezés nem teljesíti e feltételeket, és teljesülnek a 87. cikk (1) bekezdése alkalmazásának általános kritériumai, az ellentételezés állami támogatásnak számít.
2. Az EK-Szerződés 86. cikk (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vállalkozásoknak közszolgáltatással járó ellentételezés formájában megítélt állami támogatásokra történő alkalmazásáról szóló, 2005.11.28-i 2005/842/EK bizottsági határozat <sup>(2)</sup> megállapítja azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén a közszolgáltatással járó ellentételezések bizonyos típusai a 86. cikk (2) bekezdésével összeegyeztethető állami támogatásnak számítanak, és az e feltételeket teljesítő ellentételezéseket felmenti az előzetes tájékoztatás kötelezettsége alól. Az állami támogatásnak minősülő és az EK-Szerződés 86. cikk (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott vállalkozások részére közszolgáltatással járó ellentételezéssel nyújtott állami támogatásra történő alkalmazásáról szóló 2005/842/EK határozat alkalmazási körén kívül eső közszolgáltatással járó ellentételezés továbbra is az előzetes tájékoztatás követelményének hatálya alá esik. E keretszabály célja azon feltételek megállapítása, amelyek teljesülése esetén az állami támogatás a 86. cikk (2) bekezdése szerint a közös piaccal összeegyeztethető.
3. E keretszabály a vállalkozásoknak az EK-Szerződésben szabályozott valamennyi tevékenység kapcsán odaítélt közszolgáltatással járó ellentételezésre érvényes, kivéve a közlekedést és a közszolgálati műsorszolgáltatást, mely utóbbival az állami támogatás szabályainak a közszolgálati műsorszolgáltatásra történő alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény <sup>(3)</sup> foglalkozik.
4. E keretszabály rendelkezései az ágazati közösségi jogszabályokban és intézkedésekben lévő, közszolgáltatási kötelezettségekkel kapcsolatos szigorúbb, speciális rendelkezések sérelme nélkül alkalmazandók.
5. E keretszabály a közbeszerzéssel és a versennyel kapcsolatos hatályos közösségi rendelkezések (különösen a 81. és 82. cikk) sérelme nélkül alkalmazandó.

### 2. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁSNAK SZÁMÍTÓ KÖZSZOLGÁLTATÁSSAL JÁRÓ ELLENTÉTELEZÉS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGÉT SZABÁLYOZÓ FELTÉTELEK

#### 2.1. Általános rendelkezések

6. A Bíróság az Altmark-ítéletében megállapította azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén a közszolgáltatással járó kötelezettség nem számít állami támogatásnak. Ezek a következők:

„[...] Először is, a kedvezményezett vállalkozásnak közszolgáltatási kötelezettséggel kell rendelkeznie, és e kötelezettségeket világosan meg kell határozni. [...]

[...] Másodszor, az ellentételezés kiszámításához alapul vett paramétereket objektív és átlátható módon előre meg kell határozni, hogy ne jöjjön létre olyan gazdasági előny, amely a kedvezményezett vállalkozásnak kedvez a konkurens vállalkozásokkal szemben. [...] Amennyiben a tagállam a vállalkozás veszteségeinek fedezésére anélkül fizet ellentételezést, hogy az ellentételezés paramétereit előre megállapították volna, és az esemény után kiderül, hogy a közszolgáltatási kötelezettségek biztosítása kapcsán egyes szolgáltatások működtetése gazdaságilag nem volt életképes, akkor ez az ellentételezés a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatás fogalma alá tartozó pénzügyi intézkedés.

[...] Harmadszor, az ellentételezés nem haladhatja meg a közszolgáltatási kötelezettségek biztosításához szükséges költség egy része vagy egésze fedezéséhez szükséges összeget, figyelembe véve a kapcsolódó elismervényeket és az ésszerű nyereséget [...]

[...] Negyedszer, ha speciális esetben a közszolgáltatási kötelezettséget biztosító vállalkozást nem olyan közbeszerzési eljárás választotta ki, amely lehetővé tenné a közösség számára a legkisebb költséget jelentő szolgáltatást nyújtani képes ajánlattevő kiválasztását, az ellentételezés mértékét azon költségek elemzése alapján kell meghatározni, amelyek fejében egy átlagos, jól vezetett és a közszolgáltatási kötelezettséggel kapcsolatos követelményeknek való megfeleléshez szükséges közlekedési eszközökkel rendelkező vállalkozás biztosította volna e kötelezettségeket, figyelembe véve a kapcsolódó elismervényeket és a kötelezettségek biztosításából származó ésszerű nyereséget.”

<sup>(1)</sup> C-280/00 *Altmark Trans GmbH és Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* („Altmark”) [2003] ECR I-7747, valamint C-34/01-C-38/01 *Enirisorre SpA v Ministero delle Finanze* [2003] ECR I-14243 közös ügyekben.

<sup>(2)</sup> HL L 312., 2005.11.29., 67. o.

<sup>(3)</sup> HL C 320, 2001.11.15., 5. o.

7. Amennyiben e négy kritérium teljesül, a közszolgáltatással járó ellentételezés nem számít állami támogatásnak, ezért az EK-Szerződés 87. és 88. cikke nem alkalmazandó. Amennyiben a tagállamok nem tartják be ezeket a kritériumokat és teljesülnek az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének általános alkalmazási kritériumai, a közszolgáltatással járó ellentételezés állami támogatásnak minősül.

8. A Bizottság megítélése szerint a közös piac jelenlegi fejlődési szakaszában az állami támogatás az EK-Szerződés 86. cikk (2) bekezdése értelmében a Szerződéssel akkor összeegyeztethető, ha az általános gazdasági érdekű szolgáltatások (SGEI) működtetéséhez szükséges, és a kereskedelem fejlődését nem befolyásolja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel. Az egyensúly eléréséhez a következő feltételeknek kell teljesülniük.

## 2.2. Az EK-Szerződés 86. cikke értelmében vett valódi általános gazdasági érdekű szolgáltatás

9. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából nyilvánvaló, hogy – a területet szabályozó közösségi jogszabályokkal működő ágazatok kivételével – a tagállamok nagy mérlegelési mozgásterrel rendelkeznek azzal kapcsolatban, hogy mely szolgáltatások számítanak általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak. Így a Bizottság feladata annak biztosítása, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások tekintetében ezt a mérlegelési jogkört nyilvánvaló hiba nélkül alkalmazhassák.

10. A 86. cikk (2) bekezdéséből kiderül, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások (SGEI) működtetésével megbízott vállalkozásokat („sajátos feladattal” bízzák meg. A közszolgáltatási kötelezettségek meghatározásakor és annak vizsgálatakor, hogy az érintett vállalkozások teljesítik-e a kötelezettségeket, a tagállamokat széles körű konzultációra biztatják, különös tekintettel a felhasználókra.

## 2.3 A közszolgáltatási kötelezettséget és az ellentételezés kiszámításának módszereit meghatározó eszköz szükségessége

11. Az EK-Szerződés 86. cikke értelmében az általános gazdasági érdekű szolgáltatás azt jelenti, hogy a szóban forgó vállalkozást az állam sajátos feladattal bízza meg (?). A hatóságok felelősek – azon ágazatok kivételével, amelyekben a kérdést közösségi jogszabályok irányítják – a szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó kritérium- és feltételrendszer létrehozásáért, függetlenül a szolgáltató jogállásától és attól, hogy a szolgáltatást szabad verseny alapján

nyújtják-e. Ennek megfelelően közszolgáltatási feladatra van szükség a szóban forgó vállalkozások és az állam kötelezettségeinek meghatározásához. Az „állam” kifejezés a központi, regionális és helyi hatóságokat jelenti.

12. Az érintett vállalkozást egy vagy több hivatalos aktus alapján megbízzák az általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével; e hivatalos aktus vagy aktusok formáját minden egyes tagállam maga határozhatja meg. A hivatalos aktus többek között a következőket tartalmazza:

(a) a közszolgáltatási kötelezettség jellege és időtartama

(b) az érintett vállalkozások és terület;

(c) a vállalkozásnak adott kizárólagos vagy speciális jogok jellege;

(d) az ellentételezés kiszámításának, ellenőrzésének és felülvizsgálatának paraméterei;

(e) a túlkompensáció elkerülésére és visszafizetésére hozott intézkedések;

13. A közszolgáltatási kötelezettségek meghatározásakor és annak vizsgálatakor, hogy az érintett vállalkozások teljesítik-e a kötelezettségeket, a tagállamokat széles körű konzultációra szólítják fel, különös tekintettel a felhasználókra.

## 2.4. Az ellentételezés mértéke

14. Az ellentételezés mértéke nem haladhatja meg a közszolgáltatási kötelezettségek biztosításával összefüggő költségeket, figyelembe véve az ehhez kapcsolódó bevételeket és a kötelezettségek biztosításából származó ésszerű nyereséget. Az ellentételezés összege tartalmazza az állam által vagy az állami erőforrásokból bármilyen formában odaítélt kedvezményeket. Az ésszerű nyereség tartalmazhatja a megállapodás szerinti korlátozott időszak alatt a vállalkozások által a szolgáltatások állam által megállapított minőségi szintjének csökkentése nélkül elért termelékenységi nyereség egy részét vagy egészét.

15. Az ellentételezést az érintett általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez kell felhasználni. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez megítélt, de valójában más piacokon való működéshez felhasznált közszolgáltatási ellentételezés indokolatlan, következésképp összeegyeztethetetlen állami támogatásnak számít. A közszolgáltatással járó ellentételezésben részesülő vállalkozás azonban általában élvezheti az ésszerű nyereséget.

(<sup>1</sup>) „Vállalkozás” bármely, gazdasági tevékenységet végző jogalany, függetlenül a jogalany jogállásától és finanszírozásának módjától. A tagállamok és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról szóló, 80/723/EGK, 1980. június 25-i, bizottsági irányelv 2. cikkének (1b) bekezdése értelmében közvállalkozás minden olyan vállalkozás, amelyre a hatóságok közvetve vagy közvetlenül meghatározó befolyást gyakorolhatnak annak tulajdonosaként, a vállalkozásban fennálló pénzügyi részesedésükön keresztül vagy a vállalkozásra vonatkozó szabályok által (HL L 195, 1980.7.29., 35. o. Legutóbb a 2000/52/EK irányelvvel módosított irányelv., HL L 193., 2000.7.29., 75. o.)

(<sup>2</sup>) Lásd mindenekelőtt a Bíróság C-127/73 BRT v SABAM [1974] ECR-313 ügyben hozott ítéletét.

16. A **figyelembe veendő költségek** az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésekor felmerülő költségek. Amennyiben a szóban forgó vállalkozás tevékenysége az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra korlátozódik, minden költségét figyelembe lehet venni. Amennyiben a vállalkozás az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokon kívül eső tevékenységeket is folytat, csak az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal összefüggő költségeket lehet figyelembe venni. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségek közé tartoznak az azok nyújtása során felmerülő változó költségek, az általános gazdasági érdekű szolgáltatások és a többi tevékenység állandó költségeihez való megfelelő hozzájárulás és az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal összefüggő saját tőkehozam<sup>(1)</sup>. Ha az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez befektetések is szükségesek – különösen az infrastruktúrával összefüggők –, akkor ezeket a költségeket is figyelembe lehet venni. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokon kívül eső tevékenységekkel összefüggő költségek fedezik a változó közös költségeket, az állandó költségekhez való megfelelő hozzájárulást és a tőkehozamot. Ezek a költségek semmilyen körülmények között nem számíthatók be az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokba. A költségeket az előzetesen meghatározott kritériumok és az általánosan elfogadott költségelszámolási elvek alapján kell kiszámítani, amelyeket az EK-Szerződés 88. cikk (3) bekezdésének megfelelő tájékoztatás értelmében a Bizottság tudomására kell hozni.

17. A **figyelembe veendő bevételnek** legalább az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokból származó teljes bevétel tartalmaznia kell. Amennyiben a szóban forgó vállalkozás az ésszerű nyereségen túl is nyereséget hozó általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal összefüggő speciális vagy kizárólagos jogokkal rendelkezik, vagy más állami kedvezményekben is részesül, akkor – az EK-Szerződés 87. cikk értelmében történő besorolásuktól függetlenül – ezeket is figyelembe kell venni és hozzá kell adni a bevételhez. A tagállam úgy határozhat, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokon kívüli tevékenységekből származó nyereségeket teljesen vagy részben az általános gazdasági érdekű szolgáltatások finanszírozására kell fordítani.

18. Az **„ésszerű nyereség”** a saját tőkehozamnak az a mértéke, amely figyelembe veszi a tagállam beavatkozása következtében a vállalkozást érő kockázatot vagy kockázatmentességet, különösen ha a tagállam kizárólagos vagy speciális jogokat biztosít. Ez a mérték általában nem haladhatja meg az érintett ágazat utóbbi években mért átlagát. Azokban az ágazatokban, ahol nem működik az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vállalkozáshoz hasonlítható vállalkozás, az összehasonlítást más tagállamok vagy szükség esetén más ágazatok vállalkozásaival kell elvégezni, feltéve, hogy figyelembe veszik az egyes ágazatok sajátosságait. Az ésszerű nyereség

meghatározásakor a tagállam ösztönző kritériumokat állapíthat meg, többek között a nyújtott szolgáltatás minősége és a termelési hatékonyság javulása tekintetében.

19. Amennyiben a cég az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokon belül és kívül eső tevékenységeket végez, a belső elszámoláson külön kell feltüntetni az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal, illetve a többi szolgáltatással összefüggő költségeket és elismervényeket, valamint a költségek és bevételek elosztásának paramétereit. Amennyiben a vállalkozást több általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével is megbízzák – vagy azért, mert különböző hatóságok adják a megbízatást, vagy azért, mert az általános gazdasági érdekű szolgáltatások jellege eltérő –, a vállalkozás belső elszámolásának valamennyi általános gazdasági érdekű szolgáltatás szintjén biztosítania kell, hogy nem merül fel túlkompensáció. Ezek az elvek nem érintik a tagállamok és a 80/723/EGK irányelv rendelkezéseit azokban az esetekben, amikor az irányelv alkalmazandó.

### 3. TÚLKOMPENZÁCIÓ

20. A tagállamnak rendszeresen ellenőriznie vagy ellenőriztetnie kell, nem történt-e túlkompensáció. Mivel a túlkompensáció szükségtelen az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez és összeegyeztethetetlen állami támogatást jelent, vissza kell fizetni a tagállamnak, és a jövőre nézve naprakésszé kell tenni az ellentételezés kiszámításának paramétereit.

21. Amennyiben a túlkompensáció összege nem haladja meg az éves ellentételezés összegének 10 %-át, a túlkompensáció átvihető a következő időszakra. Egyes általános gazdasági érdekű szolgáltatások költségei – különösen a speciális beruházásokkal kapcsolatosak – egyik évről a másikra jelentősen változnak. Ezekben az esetekben az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez egyes években szükség lehet a 10 % fölötti túlkompensációra. A 10 %-os mértéket meghaladó túlkompensáció konkrét esetét meg kell indokolni a Bizottságnak küldött értesítésben. A helyzetet azonban az adott ágazat helyzete alapján meghatározott időközönként – amely semmiképpen sem lehet négy évnél hosszabb – felül kell vizsgálni. Az időszak végén feltárt túlkompensációt vissza kell fizetni.

22. A túlkompensáció felhasználható az egyazon vállalkozás által működtetett SGEI finanszírozására, az átcsoportosítást azonban fel kell tüntetni a vállalkozás elszámolásában, és az e keretszabályban megállapított szabályok és elvek alapján kell elvégezni, különösen az előzetes tájékoztatás tekintetében. A tagállamok biztosítják az átcsoportosítás megfelelő ellenőrzését. A 80/723/EGK irányelvben megállapított átláthatósági szabályok alkalmazandók.

<sup>(1)</sup> Lásd a Bíróság ítéletét a C-83/01P, C-93/01P és C-94/01P *Chronopost SA* [2003] ECR I-6993 közös ügyekben.

23. A túlkompensáció összege nem maradhat elérhető a vállalkozás számára azon az alapon, hogy az a Szerződéssel összeegyeztethető támogatásnak számít (például környezetvédelmi támogatás, foglalkoztatási támogatás és kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatás). Amennyiben a tagállam ilyen támogatást kíván nyújtani, az EK-Szerződés 88. cikk (3) bekezdésében megállapított előzetes tájékoztatósi eljárást kell alkalmazni. Csak a Bizottság által engedélyezett támogatás folyósítható. Ha a támogatás összeegyeztethető egy csoportmentességről szóló rendelettel, teljesíteni kell az abban foglalt feltételeket.

#### 4. A BIZOTTSÁGI HATÁROZATOKHOZ CSATOLT FELTÉTELEK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

24. Az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i EK/659/1999 tanácsi rendelet<sup>(1)</sup> 7. cikkének (4) bekezdése szerint a Bizottság megengedő határozatában olyan feltételeket határozhat meg, amelyek teljesítése esetén egy támogatás a közös piaccal összeegyeztethetőnek minősül, és olyan kötelezettségeket állapíthat meg, amelyek biztosítják a határozat betartásának ellenőrzését. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások területén mindenekelőtt azért van szükség feltételekre és kötelezettségekre, hogy az egyes vállalkozásoknak odaítélt támogatás ne vezethessen túlkompensációhoz. Ezért – az egyes általános gazdasági érdekű szolgáltatások konkrét helyzetének fényében – időszakos jelentésekre vagy egyéb kötelezettségekre lehet szükség.

#### 5. A KERETSZABÁLY ALKALMAZÁSA

25. Ez a keretszabály az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetését követő hat évig alkalmazandó. A Bizottság a tagállamokkal való konzultációt követően a lejárát előtt – a

közös piac fejlődésével összefüggő fontos okokból kifolyólag – módosíthatja ezt a keretszabályt. Négy évvel ezen keretszabály kihirdetését követően a Bizottság hatásvizsgálatot végez a tényszerű információkra és a Bizottság által a tagállamoktól származó adatok alapján tartott széles körű konzultáció eredményeire építve. A hatásvizsgálat eredményeit eljuttatják az Európai Parlamenthez, a Régiók Bizottságához, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a tagállamokhoz.

26. A Bizottság valamennyi bejelentett támogatási projektre alkalmazza e keretszabály rendelkezéseit, és a Hivatalos Lapban történő kihirdetést követően határozatot hoz a projektekről, még akkor is, ha a tájékoztatás a kihirdetés előtt történt. A bejelentés nélküli támogatások esetében a Bizottság a következőket alkalmazza:

- e keretszabály rendelkezéseit, ha a támogatást a keretszabály Hivatalos Lapban való kihirdetését követően ítélték oda;
- minden más esetekben a támogatás idején hatályban lévő rendelkezéseket.

#### 6. MEGFELELŐ INTÉZKEDÉSEK

27. Az EK-Szerződés 88. cikk (1) bekezdése értelmében vett megfelelő intézkedésként a Bizottság azt javasolja, hogy a tagállamok a keretszabály Hivatalos Lapban történő kihirdetését követő 18 hónapon belül hangolják össze a közszolgáltatással járó ellentételezéssel kapcsolatos meglévő rendszerüket e keretszabállyal. A tagállamok a Hivatalos Lapban történő kihirdetést követő egy hónapon belül megerősítik a Bizottságnak, hogy egyetértenek a megfelelő intézkedésekre irányuló javaslattal. A válasz elmaradását a Bizottság úgy értelmezi, hogy az érintett tagállam nem ért egyet a javaslattal.

<sup>(1)</sup> HL L 83., 1999.3.27., 1. o. Legutóbb a 2003. évi Csatlakozási Okmánnyal módosított rendelet.